

INSTITUT INTERUNIVERSITARI DE FILOLOGIA VALENCIANA

VNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

**Màster en Assessorament Lingüístic i Cultura Literària: aplicacions al
context valencià**

Guia docent de l'assignatura: Gèneres literaris I: poesia

Professor: Lluís Bartomeu Meseguer Pallarés

1. Dades inicials d'identificació

Nom de l'assignatura:	Gèneres literaris I: poesia
Caràcter:	Assignatura obligatòria
Màster:	Màster en Assessorament lingüístic i cultura literària: aplicacions al context valencià
Bloc troncal (primer any) o mòdul d'especialització (segon any):	Bloc troncal
Institució:	Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana
Professor responsable i institució:	Lluís Meseguer. Departament de Filologia i cultures europees. Facultat de Ciències humanes i socials. Universitat Jaume I. Av. Vicent Sos Baynat, s/n. 12071-Castelló de la Plana meseguer@fil.uji.es

2. Introducció a l'assignatura

Nom de l'assignatura: <i>Gèneres literaris I: poesia</i>
Caràcter: Assignatura obligatòria
Bloc: Bloc troncal
Professor responsable: Lluís Meseguer

L'assignatura *Gèneres literaris I: poesia* pretén sistematitzar i interrelacionar el conjunt de coneixements vinculats a la poesia en tant que gènere, és a dir, vinculant les tradicions d'estudi de (I) la poètica, la retòrica, l'estilística, la semiòtica i els gèneres, (II) la història i la crítica de la poesia general i, particularment, la història de la poesia en llengua castellana, (III) la història i la crítica de la poesia en llengua catalana, (IV) la poesia i l'oralitat, i (V) els discursos i el context social de l'activitat literària poètica.

Des del punt de vista de la seua inclusió en el Màster, l'assignatura resulta paral·lela de les altres dedicades als gèneres literaris; complementària de les dedicades pròpiament a la historiografia i la història literària; i parcialment vinculada (en relació de teoria a praxi o d'implicació discursiva) amb aquelles consagrades a la teoria i la pragmàtica literària, i fins i tot a la cultura popular o l'edició i la difusió de textos.

Tot i incloure sis àmbits temàtics, l'èmfasi i la funció de cadascun d'ells serà diferent. Així, el primer i el cinquè tenen un caràcter instrumental; el quart atén la importància tan aclaparadorament negligida de la poesia oral i la cançó; el segon i el tercer acaren més pràcticament textos poètics (examinats dins el seu context de general a particular); i el cinquè té en compte el paper social i cultural de la poesia, dins l'entrellat funcional dels objectius del Màster.

3. Volum de treball

Assignatura: 2 crèdits	
Assistència a classes teòriques	7
Assistència a classes pràctiques	6

Preparació classes teòriques	5
Preparació classes pràctiques	10
Preparació treballs classes teòriques	5
Preparació treballs classes pràctiques	10
Realització d'exàmens	0
Preparació d'exàmens	0
Assistència a tutories	3
Assistència a seminaris i activitats	4
TOTAL VOLUM DE TREBALL	50

4. Objectius generals

Assignatura:

Els objectius bàsics d'aquesta assignatura han de poder garantir alhora el caràcter ampli i genèric dels temes amb llur utilitat per als usos comunicatius en activitats d'Assessorament lingüístic i cultura literària, prevists per l'orientació del Màster. Així, es poden enunciar els següents propòsits de coneixement i de pràctica:

- El coneixement dels consensos sobre terminologia aplicada a l'estudi i l'anàlisi de la poesia
- L'aprofundiment en la relació d'inclusió entre la cultura, les arts, la literatura i la poesia
- La pràctica de la literatura comparada, dins la sèrie literària poètica, i entre la poesia i altres gèneres
- La valoració de la participació del so i la música en la configuració social i històrica de la poesia i la cultura
- La vinculació de les idees literàries dels autors amb les seues obres
- L'anàlisi de textos poètics escrits, orals i verbomusicals
- La comprensió d'autors concrets i els seus valors

5. Continguts

Assignatura:

Els continguts de l'assignatura, segons el perfil no predominantment historiogràfic del temari previst, parteixen del principi següent: no separar el coneixement de la poesia en tant que text, en tant que discurs, de la construcció històrica (i institucional o popular, educativa i comunicativa) dels gèneres, conceptes i formes que la configuren. Segons la combinació que pressuposa el principi de relació entre crítica i història, els continguts del conjunt són els següents:

- Coneixement de l'origen i l'evolució de la tradició grecolatina pel que fa a la poètica, la retòrica i els gèneres
- Coneixement de l'evolució històrica, i de les teories i tendències d'estudi de certes figures literàries, com la metàfora o la ironia.
- Coneixement de les contribucions dels moviments literaris moderns i de llur circulació internacional, segons dos tipus de dades: (a) textos d'idees i plantejaments sobre la poesia, (b) poemes canònics, institucionalitzats o dotats d'una significació rellevant.
- Tractament dels processos de creació lingüística propis de la poesia en relació amb la història de la llengua de cada text, a tres nivells: (a) internacional i de literatura comparada, (b) dins l'àmbit de les llengües neollatines i, en particular, dins l'àmbit hispànic, i (c) al si de la història de la literatura catalana, amb particular atenció a

l'àmbit valencià.

- Estudi de textos de poètica o de crítica en el seu context històric, social i cultural.
- Estudi de textos poètics (escrits o verbomusicals) en el seu context.
- Estudi del funcionament de *topoi*, o de manifestacions o constants estilístiques en diversos tipus de textos poètics.
- Estudi de treballs generals d'historiografia o de crítica.
- Estudi de manifestacions d'edició
- Estudi de manifestacions de crítica breu i de comunicació social a l'entorn de la poesia.
- Coneixement dels diversos aspectes de la recepció i del mercat en relació amb la poesia.

6. Destreses

Assignatura:

Per tal de facilitar la funcionalitat de l'assignatura dins el Màster (caràcter troncal, i alhora utilitat per a usos comunicatius), les destreses implicades pel seu enfocament posen l'èmfasi en la poesia com a construcció històrica i com a manifestació cultural i discursiva. Així, se'n consideraran bàsiques les següents:

- Comprensió de la cultura literària com un conjunt de manifestacions literàries molt concretes dins marcs de referència molt amplis i generals.
- Capacitat d'implicació de l'escriptura i la recepció de poesia en la realitat social i cultural.
- Vinculació de les manifestacions poètiques amb l'individu.
- Capacitat d'aplicació dels aprenentatges propis sobre metodologia i terminologia als panorames generals presentat per l'assignatura
- Ús personal de les tècniques de comunicació i imaginació verbal.

7. Actituds i habilitats socials

Assignatura:

L'assignatura gira a l'entorn d'una manifestació, la poesia, que ha arrossegat sempre un perfil social difícilment destriable de determinades manifestacions col·lectives i personals (ritualització, imaginació, creativitat, memòria...). Sense separar aquest escriu del plantejament "tècnic" del temari (lingüístic, discursiu, comparatista, històric), els apartats pràctics posaran l'èmfasi en la implicació de determinades actituds i habilitats socials:

- La capacitat d'imaginació verbal, com a manifestació de comunicació
- La capacitat de comprensió de valors socials, ètics i generals a través de la cultura de la paraula.
- La capacitat de coneixement de l'espai i del temps, i d'espais i de temps concretes, a través de manifestacions de la imaginació
- Els valors de la memòria social i personal
 - La capacitat d'aplicar els coneixements, les habilitats i les actituds en contextos diversos, i particularment, en situacions no especialitzades
 - La capacitat d'assolir i de compartir el gust personal en el contacte amb la poesia
 - La capacitat d'implicació del gust personal en el tractament de manifestacions

sotmeses a anàlisis objectivistes o científiques.

8. Temari

Assignatura:		
	Tema	Hores presencials
1.	La poètica. la retòrica, l'estilística, la semiòtica, i els gèneres. La tradició grecolatina i l'època contemporània.---Mètrica---Figures literàries.	2
2.	La metàfora. La ironia.	2
3.	Aportacions de la història i la crítica de la poesia general, amb particular atenció a les llengües neollatines. Els períodes històrics. Els cicles i els autors literaris influents en les tradicions nacionals contemporànies.---Comparatisme. Generació. Influència i intertextualitat---Renaixement, Barroc, Classicisme, Romanticisme, Realisme, Simbolisme, Surrealisme... --- Aportacions de la història i la crítica de la poesia en llengua castellana.	3
4.	Aportacions de la història i la crítica de la poesia en llengua catalana. El valor de la poesia medieval i la de la Renaixença. La poesia contemporània. La poesia actual	2
5.	La poesia i l'oralitat. La poesia popular. La Nova cançó i el rock	2
6.	Els discursos i el context social de l'activitat literària poètica. Producció, textualitat, recepció. La crítica literària aplicada a la poesia. L'àmbit editorial i comunicatiu. L'àmbit educatiu.---- Activitats culturals o literàries vinculades a la poesia	2

9. Bibliografia i altres recursos

La bibliografia de l'assignatura és diversa per naturalesa, ja que implica textos teòrics, crítics i poètics, i, sobretot, revistes, articles i altres materials. En la primera sessió de tutoria i de treball, es concretarà amb quins materials caldrà o es podrà preparar cadascun dels temes. En tot cas, a continuació s'ofereix una llista preliminar i provisional de llibres que caldrà tenir en compte.

- ADELL, Joan Elies (1997): *Música i simulacre a l'era digital. L'imaginari social en la cultura de masses*, Lleida, Ed. Pagès
- ARGENTÉ, Joan (1984): *De poètica i lingüística*, Barcelona, Ed. Eumo
- BACKÈS, Jean-Louis (1994): *Musique et littérature. Essai de poétique comparée*, Paris, Presses Universitaires de France
- BALLART, Pere (1994): *Eironeia*, Barcelona, Ed. Sirmio Quaderns Crema
- BORDONS, Glòria, SUBIRANA, Jaume eds. (1999): *Literatura catalana contemporània*, Barcelona, Ed. Proa-Universitat Oberta de Catalunya
- DÍAZ-PLAJA, Guillermo (1961-62): "La Càtedra de Retòrica de Barcelona (1822-1935)", *BRBLB*, XXIX, pp. 47-79
- DUBOIS, Jacques *et al.* (1970): *Rhétorique générale*, París, Larousse
- DUBOIS, Jacques *et al.* (1977): *Rhétorique de la poésie*, Brussel·les, Complexe
- FOWLER, Robert (1989): *Literature as Social Discourse*, Londres, Batsford (trad. cast.: *La literatura como discurso social. La práctica de la crítica lingüística*, Alcoi, Ed. Marfil
- FRIEDRICH, Hugo (1956): *Die Struktur der modernen Lyrick* (trad. cast.: *Estructura de la lírica moderna*, Barcelona, Ed. Seix Barral, 1974)
- GAROLERA, Narcís ed., *Anàlisis i comentaris de textos literaris catalans*, Barcelona, Ed. Barcanova
- GIROLAMO, Costanzo (1978): *Critica della letterarietà*, Milà, Il Saggiatore (trad. esp.: *Teoría crítica de la literatura*, Barcelona, Ed. Crítica, 1982)
- GREIMAS, Algirdas J. *et al.* (1973): *Essais de sémiotique poétique* (trad. cast.: *Ensayos de semiótica poética*, Barcelona, Ed. Planeta, 1976)
- GUILLÉN, Claudio (1989): *Teorías de la historia literaria. Ensayos de teoría*, Madrid, Ed. Espasa-Calpe
- HICKEY, Leo (1987): *Curso de Pragmaestilística*, Madrid, Ed. Coloquio
- JAKOBSON, Roman (1989): *Lingüística i poètica i altres assaigs*, Barcelona, Ed. 62
- LAKOFF, George, JOHNSON, Mark (1980): *Metaphors we live by*, Chicago, The Chicago University Press (*Metáforas de la vida cotidiana*, Madrid, Ed. Cátedra, 1986)
- LAUSBERG, Heinrich (1960): *Handbuch der literarischen Rhetorik. Eine Grundlegung der Literaturwissenschaft*, München, Max Hueber (trad. cast.: *Manual de retórica literaria. Fundamentos de una ciencia de la literatura*, 3 vols., Madrid, Ed. Gredos, 1966-1969)
- LÁZARO, Fernando (1968): *Diccionario de términos filológicos*, Madrid, Ed. Gredos
- MAINGUENEAU, Dominique, SALVADOR, Vicent (1995): *Elements de lingüística per al discurs literari*, València, Ed. Tàndem
- MARCHESE, Angelo, FORRADELLAS, Joaquín (1994): *Diccionario de retórica, crítica y terminología literaria*, Barcelona, Ed. Ariel

- MESEGUER, Lluís (1995): "Les metàfores de la Nova Cançó", dins *Actes del Desè Col.loqui Internacional de l'AILL*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 351-371
- MESEGUER, Lluís (1997): *Literatura oberta*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat
- MESEGUER, Lluís ed. (1994): *Metàfora i creativitat*, Castelló de la Plana, Publicacions de la Universitat Jaume I
- MOUNIN, George (1969): *La communication poétique*, París, Ed. Gallimard
- OLIVA, Salvador (1980): *Mètrica catalana*, Barcelona, Ed. Quaderns Crema
- OLIVA, Salvador (1988): *Introducció a la mètrica*, Barcelona, Ed. Quaderns Crema
- OLLER, Dolors (1986): *La construcció del sentit*, Barcelona, Ed. Empúries
- RIQUER, Martí de, COMAS, Antoni, MOLAS, Joaquim (1964 i ss.): *Història de la Literatura Catalana*, 11 vols., Barcelona, Ed. Ariel
- ROMEU, Josep (1974): *Poesia popular i literatura*, Barcelona, Ed. Curial
- SALVADOR, Vicent (1984): *El gest poètic*, València, Universitat de València
- SEBEOK, Thomas A. ed. (1960): *Style in language*, Cambridge-Massachusetts, The MIT Press (trad. esp.: *Estilo del lenguaje*, Madrid, Ed. Cátedra, 1974)
- VEGA, María José, CARBONELL, Neus eds. (1998): *La literatura comparada: principios y métodos*, Madrid, Ed. Gredos
- ZUMTHOR, Paul (1983): *Introduction à la littérature orale*, Paris, Seuil (trad. cast.: *Introducción a la poesía oral*, Madrid, Ed. Taurus, 1991)

10. Coneixements previs

Assignatura:

Tenint en compte la diversitat interna dels temes de l'assignatura, resulta difícil destacar coneixements previs comuns. En el marc de les destreses i capacitats generals (capacitat d'anàlisi, de gestió del coneixement i l'aprenentatge, de comunicació oral i escrita, creativitat i capacitat de resolució de problemes), s'hi consideren adients els següents:

- Coneixements bàsics i formació reglada sobre els ítems de l'assignatura
- Vinculació personal a la lectura i altres pràctiques de coneixement i de difusió de la poesia
- Habilitats bàsiques vinculades a l'anàlisi sincrònica i diacrònica del discurs poètic
- Capacitat d'anàlisi i de síntesi, i de vinculació de diversos llenguatges (especialment, el musical)
- Coneixements de diverses llengües i de diverses tradicions culturals

11. Metodologia

Assignatura:

Les sis sessions previstes per a classes seran teòriques i pràctiques. De tota manera, desglossades pel tipus d'activitats que s'hi desenvoluparan, es presentaran així:

- Les hores de classe teòrica (7) es dedicaran a la presentació de cada tema, incloent-hi el comentari dels textos i materials aconsellats en la primera sessió i prèviament disponibles
- Les hores de classe pràctica (6) es destinaran al comentari de sis materials i exemples pràctics, proposats en la primera sessió i prèviament disponibles, i preferiblement vinculats als treballs de cada estudiant (veg. Avaluació).
- Les hores de preparació de classes teòriques es destinaran a la lectura i la valoració dels materials prevists per a cada sessió.
- Les hores de preparació de classes pràctiques es destinaran a la lectura i la valoració dels materials i exemples prevists per a cada sessió.
- Les hores de preparació de treballs de classes teòriques es destinaran a la realització d'un treball, segons dues opcions: (a) ressenya intensiva d'una de les sessions i de les tendències i línies teòriques o crítiques que hi fan referència, o (b) ressenya i valoració personal de cadascuna de les sessions.
- Les hores de preparació de treballs de classes pràctiques es destinaran al desenvolupament d'un treball, a partir dels sis grups de materials o textos usats a les classes pràctiques, ampliant el corpus o els àmbits d'anàlisi dels materials: (a) Treball sobre aspectes de la història i les tendències de la poètica, la retòrica i/o l'estilística; (b) Treball sobre tendències d'estudi sobre la metàfora, i aplicació a un corpus escollit d'èpoques i autors; (c) Treball sobre el discurs poètic d'un autor de rellevància internacional, o sobre un període literari d'una literatura determinada; (d) Treball sobre el discurs poètic d'un autor o un període rellevant de la literatura catalana; (e) Treball sobre el discurs verbomusical d'un cantant o un conjunt de cantants de la Nova Cançó o el rock català; (f) Treball sobre una revista o suplement literari, o sobre la producció i la difusió de música popular, o sobre manifestacions socials, comunicatives o educatives del fet poètic, poèticomusical, o de vinculació de la poesia a altres codis i manifestacions socials.
- Les hores de tutoria col.lectiva es faran en dues sessions: (a) al principi de la primera sessió de treball, com a presentació general de l'assignatura, la metodologia i els materials; (b) al final de la darrera sessió de treball, enfocada a la resolució de problemes o l'ampliació de perspectives dels treballs ja en marxa de cada estudiant.
- La tutoria individual es realitzarà per correu electrònic, amb consultes telefòniques, o amb entrevistes concertades.
- Les hores d'assistència a Seminaris i activitats es destinaran a les següents activitats: (a) assistència a un o més recitals, o a una o més tertúlies literàries, (b) assistència a un o més concerts musicals de manifestacions previstes en el temari, (c) entrevista a un escriptor o escriptora catalana contemporània sobre l'agenda de qüestions tractada en el temari, (d) enquesta a una editorial o personalitat de rellevància en el camp editorial, (e) enquesta a un col.legi sobre didàctica o recepció de la poesia.

12. Avaluació de l'aprenentatge

Assignatura:

Per a l'avaluació positiva de l'assignatura, i tenint en compte el seu plantejament, si l'estudiant assisteix almenys al 80 per cent de les sessions teòricopràctiques, haurà de justificar la realització de comentaris i valoracions sobre els materials teòrics i pràctics prevists, i la lectura i comentari d'almenys un dels llibres de la bibliografia.

I en tot cas, el requisit necessari per a l'avaluació és la presentació dels treballs següents (tinguen o no com a punt de partença part de les activitats realitzades a l'aula): (a) la ressenya d'una o més sessions de classe teòricopràctica; (b) el treball pràctic, segons una de les sis opcions previstes; i (c) la justificació d'haver realitzat una o més activitats concretes d'assistència a Seminaris i activitats, segons les cinc opcions previstes.

